

WYTYCZNE ESMA DLA FUNKCJI COMPLIANCE ROK 2021

Propozycje wdrożeniowe

CZ V

Przedstawiam piątą część artykułu w zakresie Wytycznych ESMA dla funkcji compliance, w której skupię się na wytycznej nr 4 tj. **wytycznej dotyczącej obowiązków komórki ds. nadzoru zgodności z prawem w zakresie doradztwa i pomocy - pkt. 33 - 42 Wytycznych 2021.**

1. Pkt. 33 Wytycznych 2021: *Firmy powinny zapewnić wykonywanie przez komórkę ds. nadzoru zgodności z prawem jej obowiązków w zakresie doradztwa i pomocy, w tym udzielanie wsparcia dla szkoleń pracowników i kierownictwa, świadczenie bieżącej pomocy pracownikom i kierownictwu oraz udział w ustanawianiu nowych polityk i procedur w firmie (np. polityki wynagrodzeń firmy lub polityk i procedur zarządzania produktami firmy)*

Jak wdrożyć? Wskazany punkt powinien być relatywnie prosty do wdrożenia. Analogiczne postanowienia powinny znaleźć się w regulaminie funkcji compliance, zresztą jest to od lat już praktyka w firmach inwestycyjnych i bankach z art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi (dalej: ustawa o obrocie). Dodatkowo dla banków z art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie wskazane postanowienia można zestawić z postanowieniami Rekomendacji H dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach (KNF) ¹ (dalej: Rekomendacja H) i tak:

- *doradztwo i pomoc* - może być rozumiane jako np. wydawanie szczegółowych wytycznych przez komórkę do spraw zgodności dotyczących określonego postępowania w rozumieniu rekomendacji 17.2 lit. c) Rekomendacji H (plus w części szczegółowej także być może rekomendacje 17.2 lit. a), lit. d) i in.);
- *udzielanie wsparcia dla szkoleń pracowników i kierownictwa* - może być rozumiane jako np. przeprowadzanie lub zlecenie szkoleń w zakresie wskazanym przez

- komórkę do spraw zgodności w rozumieniu rekomendacji 17.2 lit. e) Rekomendacji H;
- *świadczenie bieżącej pomocy pracownikom i kierownictwu* - może być rozumiane jako np. wydawanie szczegółowych wytycznych przez komórkę do spraw zgodności dotyczących określonego postępowania w rozumieniu rekomendacji 17.2 lit. c) Rekomendacji H (plus w części szczegółowej także być może rekomendacje 17.2 lit. a), lit. d) i in.);
- *udział w ustanawianiu nowych polityk i procedur w firmie* - może być rozumiane jako wydawanie szczegółowych wytycznych przez komórkę do spraw zgodności dotyczących określonego postępowania w rozumieniu rekomendacji 17.2 lit. c) Rekomendacji H (plus w części szczegółowej także być może rekomendacje 17.2 lit. a), lit. d) i in.).

2. Pkt. 34 Wytycznych 2021: *Firmy powinny krzewić i wzmacniać kulturę zgodności w całej firmie, do czego powinna przyczyniać się kadra kierownicza wyższego szczebla.*

Celem propagowania kultury zgodności jest nie tylko tworzenie ogólnego otoczenia umożliwiającego rozwiązywanie problemów dotyczących zgodności, ale także angażowanie pracowników we wcielanie w życie zasady wzmacniania ochrony inwestorów oraz budowanie stabilności systemu finansowego.

Jak wdrożyć? Punkt, którego wdrożenie to nie jedynie zmiana wewnętrznego aktu normatywnego, ale zbudowanie swoistej kultury compliance w organizacji. Krzewienie kultury compliance jest obowiązkiem kadry wyższego szczebla, więc powinna być ona zaangażowana w działania propagujące kulturę compliance. Metod będzie tyle ile organizacji – szkolenia, spotkania z pracownikami, quizy, dni compliance, publikacje, newslettery, podręczniki dla pracowników, „listy” kadry kierowniczej do pracowników etc. Ważne

jest, aby zarówno funkcja compliance jak i kadra kierownicza byli w stanie wykazać, że krzewili i wzmacniali kulturę zgodności w całej firmie (co moim zdaniem dodatkowo powinno zostać opisane w sprawozdaniach funkcji compliance). Drugie zaś zdanie niniejszego punktu to zdanie, które jeden do jednego można wpisać w wewnętrzne akty normatywne.

3. Pkt. 35 Wytycznych 2021: *Firma zobowiązana jest zapewnić odpowiednie przeszkolenie swoich pracowników.*

Komórka ds. nadzoru zgodności z prawem powinna wspierać jednostki organizacyjne w obszarze usług inwestycyjnych i działalności inwestycyjnej (tj. wszystkich pracowników bezpośrednio lub pośrednio zaangażowanych w świadczenie usług i prowadzenie działalności inwestycyjnej) w przeprowadzaniu wszelkich szkoleń.

Wsparcie dotyczące szkoleń i nie tylko powinno skupiać się w szczególności, ale nie wyłącznie, na:

- *wewnętrznych politykach i procedurach firmy oraz jej strukturze organizacyjnej w obszarze usług inwestycyjnych i działalności inwestycyjnej; oraz*
- *dyrektywie MiFID II, aktach delegowanych i wykonawczych do niej, krajowych przepisach wykonawczych, stosownych standardach, wytycznych i innych wskazówkach określonych przez ESMA i właściwe organy oraz na innych mających zastosowanie wymogach nadzorczych i regulacyjnych, jak też wszelkich ich zmianach.*

Jak wdrożyć? Punkt należy czytać w kilku aspektach. Zdanie pierwsze traktuje o „odpowiednim przeszkoleniu pracowników” przez firmę inwestycyjną/ bank z art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie. Odnośnik sugeruje, że w zdaniu tym nie chodzi o pracowników funkcji compliance, ale o osoby fizyczne (w tym przedstawicieli) świadczące odpowiednie usługi na rzecz klientów w imieniu firmy inwestycyjnej/ banku z art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie. Z kolei „odpowiednie usługi” to udzielanie doradztwa inwestycyjnego lub udzielanie informacji o instrumentach finansowych, lokatach

strukturyzowanych, usługach inwestycyjnych lub usługach dodatkowych klientom. Wskazane definicje wynikają z Wytycznych ESMA dotyczących oceny wiedzy i kompetencji². Kolejne zdanie sugeruje, że zarówno w firmie inwestycyjnej jak i w banku z art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie funkcja compliance powinna wspierać wszystkich pracowników bezpośrednio lub pośrednio zaangażowanych w świadczenie usług i prowadzenie działalności inwestycyjnej w przeprowadzaniu wszelkich szkoleń, co dodatkowo dla banków z art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie można połączyć z przeprowadzaniem (lub zlecaniem) szkoleń w zakresie wskazanym przez komórkę do spraw zgodności w rozumieniu rekomendacji 17.2 lit. e) Rekomendacji H. Nie oznacza to, rzecz jasna, przejęcia przez funkcję compliance całościowej odpowiedzialności za szkolenia I-ej linii, tj. jednostek biznesowych, ale raczej powinno być to rozumiane jako przeprowadzanie szkoleń, tam gdzie dotyka to tematyki funkcji compliance, bądź jako daleko idące wsparcie, którego zakres merytoryczny precyzuje zdanie trzecie wskazanego punktu.

4. Pkt. 36 Wytycznych 2021: *Szkolenia powinny się odbywać regularnie, a w miarę konieczności należy prowadzić szkolenia dostosowane do potrzeb.*

Szkolenia należy przeprowadzać stosownie do okoliczności – np. dla wszystkich pracowników firmy, dla konkretnych jednostek organizacyjnych lub dla danej osoby.

Jak wdrożyć? Odpowiednie wpisy w wewnętrznych aktach normatywnych np. zarówno w procedurach szkoleniowych wdrożonych dla I-ej linii na podstawie Wytycznych ESMA dotyczących oceny wiedzy i kompetencji, jak i w wewnętrznych aktach normatywnych funkcji compliance. Regularność dobrze jest zapewnić np. planem szkoleń dla I-ej linii i dla funkcji compliance na dany rok kalendarzowy. Dla funkcji compliance omówienie/statystyki wykonania szkoleń warto umieścić w sprawozdaniach funkcji compliance.

5. Pkt. 37 Wytycznych 2021: *Szkolenia należy opracowywać na bieżąco, tak aby uwzględniały one wszelkie stosowne zmiany (np. nowe prawodawstwo, standardy lub wytyczne wydane przez ESMA i właściwe organy, oraz zmiany modelu biznesowego firmy).*

Jak wdrożyć? Odpowiednie wpisy w wewnętrznych aktach normatywnych np. zarówno w procedurach szkoleniowych wdrożonych dla I-ej linii na podstawie Wytycznych ESMA dotyczących oceny wiedzy i kompetencji, jak i w wewnętrznych aktach normatywnych funkcji compliance.

6. Pkt. 38 Wytycznych 2021: Komórka ds. nadzoru zgodności z prawem powinna monitorować, we współpracy z zespołem kierownictwa, które ponosi ostateczną odpowiedzialność wykonawczą, czy pracownicy w obszarze usług inwestycyjnych i działalności inwestycyjnej mają wystarczający poziom świadomości oraz prawidłowo stosują polityki i procedury firmy.

7. Pkt. 39 Wytycznych 2021: Pracownicy ds. nadzoru zgodności z prawem powinni również służyć pomocą w bieżącej działalności pracownikom jednostek operacyjnych oraz być gotowi odpowiadać na pytania wynikające z bieżącej działalności.

Jak wdrożyć? Odpowiednie wpisy w wewnętrznych aktach normatywnych. Analogiczne postanowienia powinny znaleźć się w regulaminie funkcji compliance. Dodatkowo dla banków z art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie wskazane postanowienia można zestawić z postanowieniami Rekomendacji H jako obowiązki z zakresu doradztwa i pomocy - może być rozumiane jako np. ogólnie wydawanie szczegółowych wytycznych przez komórkę do spraw zgodności dotyczących określonego postępowania w rozumieniu rekomendacji 17.2 lit. c) Rekomendacji H (plus w części szczegółowej także być może rekomendacje 17.2 lit. a), lit. d) i in.). Jednakże warto obowiązki z zakresu szkoleń zapisać na zasadach wzajemności tj. oprócz szkolenia jednostek biznesowych przez funkcję compliance, warto dodać obowiązek dla jednostek biznesowych aby każdorazowo w przypadku nowej usługi, produktu czy nowego systemu IT i aplikacji etc. miały one obowiązek przeszkolić w tym zakresie funkcję compliance.

8. Pkt. 40 Wytycznych 2021: Firmy powinny zapewnić udział komórki ds. nadzoru zgodności z prawem w opracowywaniu stosownych polityk i procedur firmy w obszarze usług inwestycyjnych i działalności inwestycyjnej oraz usług dodatkowych (np. polityki wynagrodzeń firmy lub polityk i procedur firmy w zakresie zarządzania produktami).

W tym kontekście komórce ds. nadzoru zgodności z prawem należy na przykład umożliwić słuzenie jednostkom organizacyjnym wiedzą fachową i poradami w dziedzinie zgodności z prawem w odniesieniu do wszystkich decyzji strategicznych lub nowych modeli biznesowych lub też wdrażania nowych strategii reklamowych w obszarze usług inwestycyjnych i działalności inwestycyjnej.

Jeżeli odbiorcy nie stosują się do porad komórki ds. nadzoru zgodności z prawem, komórka ta powinna udokumentować ten fakt i wskazać go w swoich sprawozdaniach dotyczących zgodności z prawem (w razie konieczności w sprawozdaniach doraźnych).

Jak wdrożyć? Bardzo ciekawy punkt, ze względu na wielość wątków w nim poruszonych. Po pierwsze mamy wskazanie na zapewnienie udziału funkcji compliance w opracowywaniu stosownych polityk i procedur firmy w obszarze usług inwestycyjnych i działalności inwestycyjnej oraz usług dodatkowych (np. polityki wynagrodzeń firmy lub polityk i procedur firmy w zakresie zarządzania produktami). Nie jest to nic nowego dla funkcji compliance, podobne postanowienia pojawiały się już np. w Wytycznych ESMA w sprawie zasad i praktyk dotyczących wynagrodzeń (MiFID)³ z 2013 r. Dla banków z art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie można dodatkowo (np. w regulaminie organizacyjnym funkcji compliance) połączyć wskazany wątek z postanowieniami Rekomendacji H a mianowicie jako udział w ustanawianiu nowych polityk i procedur w firmie - wydawanie szczegółowych wytycznych przez komórkę do spraw zgodności dotyczących określonego postępowania w rozumieniu rekomendacji 17.2 lit. c) Rekomendacji H (plus w części szczegółowej także być może rekomendacje 17.2 lit. a), lit. d) i in.).

Zdanie drugie w odpowiedni sposób należy zapisać w postanowieniach wewnętrznych aktów normatywnych funkcji compliance, jednostek biznesowych (konieczność konsultacji) ale także wpisać konieczność konsultacji z funkcją compliance wszystkich decyzji strategicznych lub nowych modeli biznesowych lub też wdrażania nowych strategii reklamowych w obszarze usług inwestycyjnych i działalności inwestycyjnej (np. procedury nowych produktów i usług, procedury marketingowe,

procedury biur ekonomicznych w bankach, procedury jednostek wydających rekomendacje inwestycyjne czy procedury stanowiące o nowych kampaniach reklamowych i promocyjnych).

Zdanie trzecie to tym razem obowiązek wyłącznie dla funkcji compliance i tak powinno zostać to wpisane w treść wewnętrznych aktów normatywnych funkcji compliance. Mianowicie jeśli jednostki biznesowe i inni adresaci uwag funkcji compliance, po uzgodnieniach wewnętrznych, nie przyjmują uwag funkcji compliance, takie „zdanie odrębne” powinno zostać wskazane (najczęściej jako ryzyko) w sprawozdaniach funkcji compliance do zarządu (a w razie konieczności także do rady nadzorczej).

9. Pkt. 41 Wytycznych 2021: *Firmy powinny zapewnić udział komórki ds. nadzoru zgodności z prawem we wszystkich znaczących modyfikacjach organizacji firmy w obszarze usług inwestycyjnych i działalności inwestycyjnej oraz usług dodatkowych.*

Dotyczy to też procesu decyzyjnego związanego z zatwierdzaniem nowych obszarów działalności biznesowej lub nowych produktów finansowych, a także kształtowania polityki wynagrodzeń pracowników.

W tym kontekście komórka ds. nadzoru zgodności z prawem powinna zyskać prawo udziału w procesie zatwierdzania produktów odpowiednio przez tworzących produkty i ich dystrybutorów.

W związku z tym kadra kierownicza wyższego szczebla powinna zachęcać jednostki organizacyjne, żeby konsultowały w stosownych przypadkach terminowo swoje działania z komórką ds. nadzoru zgodności z prawem.

Jak wdrożyć? Wpisać odpowiednie postanowienia do wewnętrznych aktów jako obowiązek uzgodnienia z funkcją compliance wszystkich znaczących modyfikacji organizacji firmy/banku z art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie w obszarze usług inwestycyjnych i działalności inwestycyjnej oraz usług dodatkowych, co w tym kontekście oznaczałoby np. znaczące modyfikacje w strukturze jednostek organizacyjnych (np. znacząca zmiana organizacyjna w obszarze treasury). Dodatkowo funkcja compliance powinna konsultować

kwestie związane z zasadami wynagrodzeń dla obszarów zaangażowanych w świadczenie usług inwestycyjnych oraz kwestie związane z nowymi produktami (przy działaniu zarówno jako wytwórca jak i dystrybutor).

10. Pkt. 42 Wytycznych 2021: *Firmy powinny zapewnić udział komórki ds. nadzoru zgodności z prawem w wymianie wszelkiej istotnej nierutynowej korespondencji z właściwymi organami na temat usług inwestycyjnych i działalności inwestycyjnej*

Jak wdrożyć? Wpisać odpowiednie postanowienia do wewnętrznych aktów jako obowiązek uzgodnienia z funkcją compliance wszystkich odpowiedzi do regulatorów (KNF, UOKiK, RF, UODO jeśli dotyczy, GIIF jeśli dotyczy itp.).

Więcej w kolejnych częściach artykułu.

- ¹ https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/1img/knf_170534_Rekomendacja_H_2017_50303.pdf [dostęp 07.2021 r.]. Więcej G. Włodarczyk, Wytyczne ESMA dla funkcji compliance (2021 r.) - propozycje wdrożeniowe – cz. 2, Compliance&MiFID, [dostęp 07.2021 r.].
- ² <https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2015-1886-pl.pdf,22/03/2016> | ESMA/2015/1886 PL (rev).
- ³ https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2015/11/esma_2013_00580000_pl_cor.pdf | ESMA/2013/606.